

UN EPISOD NECUNOSCUȚ DIN TIMPUL PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL: „DARUL M. S. REGINEI MARIA. MAI 1918”

Maria Ioniță

Fire dinamică, modernă și întreprinzătoare, Regina Maria, de la a cărei naștere, în octombrie 2005, se împlinesc 130 de ani, a desfășurat o bogată activitate cu rezultate strălucite, uneori spectaculoase chiar, în varii domenii, de la cel politic și militar – era atrasă de viața militară și preocupată de problemele armatei, iar Regele Carol I o numise, în 1896, după cum se știe, comandant onorific al Regimentului 4 de Roșiori –, până la cel diplomatic și artistic. După propria-i mărturisire însă, „toată viața mea, am fost puternic înzestrată cu darul milei, care a fost temelia tuturor faptelor mele... Ascunsă, dar stăruitoare, mila alcătuiește cea mai adâncă rădăcină a eului meu”¹.

Tocmai această latură a caracterului său explică, în parte, faptul că, foarte multă energie și timp și le-a consacrat operelor de binefacere „contribuind la ameliorarea multor nenorociri, ștergând lacrimile și ușurând durerile celor suferinzi”². Fie că este vorba de societățile de binefacere pe care le-a patronat, preluând și continuând opera începută de mătușa și predecesoarea sa la tron – Regina Elisabeta, precum „Obolul”, „Materna” sau „Munca”, fie că urmărim eforturile sale pentru organizarea și eficientizarea serviciului sanitar de front, mai întâi în timpul celui de-al doilea război balcanic și apoi în timpul războiului reîntregirii, la care s-au adăugat acțiunile sale dedicate ajutorării orfanilor și văduvelor de război și a populației refugiate în Moldova, concluzia care se impune este una singură: Regina Maria nu și-a precupețit forțele, n-a ocolit nici un obstacol, nici un pericol, primejduindu-și de multe ori sănătatea și sfidând chiar moartea, pentru a aduce o cât de mică alinare, o bucurie celor aflați în necaz și suferință.

Având în vedere situația dramatică generată de ocuparea sudului țării de către trupele germane și cele bulgare aliate lor și, drept consecință, plecarea din București la Iași a guvernului și perechii regale, sigur că activitatea dusă de Regina Maria în timpul primului război mondial, în folosul bolnavilor și răniților, militari și civili, a săracilor trăitori sau refugiați în Moldova a avut ca arie de desfășurare, cu precădere, această parte a țării. Dar acolo unde nu putea fi prezentă fizic, suverana recurgea la alte modalități pentru a veni în ajutorul celor aflați în suferință și lipsuri materiale. Era cazul, în special al locuitorilor nevoiași din teritoriul ocupat, al familiilor celor plecați pe front, al „nenorocitelor văduve, împovărate de copii mulți și lipsite de sprijinul lor iubit, care și-a jertfit viața pe altarul Patrii”³. Informată permanent de situația celor rămași în București și în județele din sudul

¹ Maria, Regina României, *Povestea vieții mele*, vol. I, București, 1934, p. 296.

² Nicolae G. Pravilă, *Majestatea Sa Regina Maria a României. Însemnări biografice*, București, 1916, p. 42.

³ Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare se va cita A.N.I.C.), Fond Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române (în continuare se va cita S.O.N.F.R.), dosar 23, f.9.

țării și puternic impresionată de greutățile materiale aproape de netrecut cu care se confruntau aceștia, Regina Maria s-a folosit de multe ori de propriile-i fonduri, pentru a le veni în ajutor. Așa s-a întâmplat și în mai 1918, când a făcut, în acest scop, o donație de 200.000 lei, sumă considerabilă pentru acea dată. Și pentru a avea certitudinea că banii aceștia vor ajunge la cei cărora le erau destinați, Suverana apelează la una dintre societățile care făcuse dovada priceperii, devotamentului și patriotismului său, nu doar în timp de pace, ci mai ales în condițiile ocupației străine – Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române.

Înființată în anul 1910 cu scopul declarat de a contribui la „dezvoltarea culturii și educațiunii copiilor români, din punctul de vedere religios și național, așa precum cere interesul patriotic”⁴, numita societate, încă de la izbucnirea războiului, pusese la dispoziție clădirea propriului Institut de Domnișoare din București, făcând să funcționeze acolo unul dintre cele mai bune spitale în care erau asistați medical ofițerii și soldații români luați prizonieri de nemți. În paralel, membrele ei rămase în Capitală după ocuparea acesteia, odată cu întreg sudul țării, de către armatele dușmane, au îndeplinit, în ciuda tuturor obstacolelor și greutăților întâmpinate, și sarcina pe care singure și-o asumaseră aceea de a întreține prizonierii români aflați în lagărele din București și în alte câteva lagăre din teritoriul ocupat, îngrijindu-se nu numai de procurarea hranei necesară lor, ci și de supravegherea și îmbunătățirea condițiilor de trai și a stării de sănătate a acestora. În același timp, membrele societății, din București, dar și din județe, inițiaseră crearea unei secții de îngrijire a orfanilor de război care-și desfășura activitatea mai ales în grădinile de copii înființate de societate și, totodată, se ocupau și de ajutorarea cu alimente, îmbrăcăminte, încălțăminte, bani a văduvelor de război cu mulți copii și lipsite de mijloace de subzistență. Așa încât, cunoscând foarte bine problemele celor aflați în nevoie din teritoriul ocupat și având, statistic, situația aproximativă a lor, Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române era cea mai potrivită instanță care putea să decidă în problema ajutorului bănesc dăruit de Regina României și să se ocupe de distribuirea lui.

Grăbindu-se să-i mulțumească pentru încrederea arătată și asigurând-o de adâncul lor devotament, membrele societății prin președinta⁵ și casiera acesteia, respectiv Principesa Alexandrina Gr. Cantacuzino și Zoe Gr. Romniceanu o încunoștințează pe Regina Maria printr-o scrisoare datată 9/22 iunie 1918, că, în scopul distribuirii banilor, cel puțin în Capitală „am crezut că îndeplinim dorința Majestății Voastre cerând colaborarea tuturor societăților de binefacere existente... și astfel s-au asociat la lucrarea noastră societățile <<Obolul>>, <<Fiii Mobilizaților>>, cantinele

⁴ *Ibidem*, dosar 4, f.68.

⁵ Președinta în funcțiune a S.O.N.F.R., la data la care ne referim, era încă Anastasia Gr. Filipescu, aflată la o vârstă înaintată și fiind suferindă, mai ales după moartea prematură a fiului său, cunoscutul om politic Nicolae Filipescu. Alexandrina Gr.Cantacuzino îi ținea locul deocamdată și abia la sfârșitul anului 1918, va fi desemnată președintă de către Comitetul Central al S.O.N.F.R., după decesul predecesoarei ei.

<<Crucii Roșii>>, <<Regina Elisabeta>>, <<Pâinea zilnică>>, <<Amicii Orbilor>>, <<Tinerile Lucrătoare>>, <<Profilaxia Tuberculoșilor>> și Familiile sărace dela cantinele soc. <<Ortodoxe Naționale a Femeilor Române>>”⁶. La întrunirea Comitetului Central al S.O.N.F.R. și a membrilor societății care-și oferiseră benevol sprijinul, ținută în scopul stabilirii modalității de împărțire a banilor, se hotărâse ca fiecare județ să primească între 8.000 și 10.000 lei ce urmau a fi distribuiți, un sfert în capitalele de județ „femeilor ai căror bărbați sunt încă pe front și care au mai mulți copii”, iar trei sferturi urmau să fie dați „sătencelor din județ, tot neveste de mobilizați încă pe front și mai ales văduvelor de război și orfanilor”. Distribuirea banilor avea să fie făcută de un comitet ad-hoc constituit, din care, pe lângă delegatele Comitetului Central al S.O.N.F.R. și președintele filialelor S.O.N.F.R. din fiecare județ, mai făceau parte prefectii județelor cu soțiile, primarii cu soțiile, reprezentanții clerului, directorul sucursalei Băncii Naționale, revizorul școlar și un reprezentant al tribunalului local⁷. Înainte de-a fi dați banii acelor năpăstuiți ai soartei, urma să se officieze un serviciu religios, mai ales în memoria celor căzuți în luptă, iar la sfârșitul slujbei „preoții vor binecuvânta și mângâia în numele Majestății Sale pe săraci”⁸. Cu ocazia acestor adevărate festivități de distribuire a sumelor provenite din donația Reginei, trebuiau întocmite procese verbale în triplu exemplar, unul din exemplare fiind trimis Suveranei, atât pe procesele verbale, cât și pe listele celor ce primiseră sume de bani aplicându-se o „pecete” care „poartă numele Înaltei Donatoare”. Pentru București era destinată suma de 42.000 lei, în timp ce pentru județele Buzău, Brăila, Dolj, Mehedinți, Muscel, Olt, Putna, Rm. Sărat, Teleorman, Vlașca și Prahova câte 10.000 lei fiecare, iar pentru județele Argeș, Dâmbovița, Gorj, Ialomița, Romanați și Rm. Vâlcea, câte 8.000 lei fiecare⁹. Printr-o circulară adresată prefectilor de județe la 26 mai/8 iunie 1918, Ministerul de Interne se simțea chiar dator, pentru a preîntâmpina eventualele fraude, să facă precizarea că cei 200.000 lei au fost donați de Regina Maria pentru a fi împărțiți „la săracii din Capitalele județelor aflate în teritoriul ocupat”, urmând deci ca beneficiarii trecuți pe liste să fie numai „familii absolut sărace din oraș și ... familii sărace de săteni”¹⁰, ce urmau a primi câte 30 lei – cele cu mai mulți copii și 20 lei¹¹ – cele cu doar doi copii, fiind alese numai familii de mobilizați cu copii și, în special, văduve de război cu copii.

⁶ *Ibidem*, f.4.

⁷ *Ibidem*, f.2.

⁸ *Ibidem*, f.7.

⁹ *Ibidem*, f.1v.

¹⁰ *Ibidem*, f.2.

¹¹ Pentru a înțelege ce însemnau aceste ajutoare pentru cei ce le primeau, considerăm necesar a menționa prețurile câtorva produse alimentare, în anii 1917-1918. Astfel o găină costa 15 lei (față de 1,94 lei în 1914), un ou ajungea să fie vândut cu 0,70 lei bucata (față de 6,84 lei 100 bucăți, în 1914), iar zahărul costa 9, 12 sau chiar 32 lei kilogramul (față de 1,25 lei/kg. în 1914). Și prețurile bunurilor de consum au continuat să crească, așa încât, în 1919 ele erau de 9,3 ori mai mari decât înainte de război (Cf. Maria-Magdalena Ioniță, *Casa și familia Capșa în România modernă. 1852-1950*, București, 2000, p. 29).

În București împărțirea banilor proveniți din darul Reginei s-a făcut sub directa coordonare și supraveghere a membrilor Comitetului Central al S.O.N.F.R. În acest scop pe 22 mai/4 iunie 1918 are loc, în casa Elenei Pherekyde, președinta societății „Obolul”, o întrunire la care iau parte delegatele C.C. al S.O.N.F.R. în frunte cu Alexandrina Gr. Cantacuzino, precum și președintele societăților de binefacere menționate deja – Sabina Cantacuzino („Regina Elisabeta”), Zoe Gr. Romniceanu („Pâinea zilnică”), Maria N. Păclianu, Marie Pillat și Gh. Petrescu („Amicii orbilor”) și Esmeralda Manu („Tinerele lucrătoare”) –, pentru a stabili ziua în care se vor împărți banii, listele săracilor ce vor primi ajutorul pecuniar, precum și locul unde se va desfășura operațiunea, urmând ca, din suma destinată Capitalei să fie împărțiți, pentru început, 30.000 lei.

Data fixată a fost cea de joi, 24 mai/ 6 iunie 1918¹², ziua Înălțării Domnului, devenită și Ziua Eroilor, iar distribuirea „Darului M.S. Reginei Maria” era hotărâtă a se face în trei localuri diferite, pentru a se evita dezordinea și busculadele ce se puteau produce în mulțimea celor înscriși pe listele beneficiarilor mărinimiei regale. Se luase această decizie, mai ales pentru că, deși i se solicitase sprijinul Prefectului Poliției Capitalei, Alexandru Tzigara-Samurcaș, rugat să însărcineze „un comisar, doi geandarmi și doi sergenți care să fie ... unde se vor distribui ajutoare din darul M.S. Reginei”, răspunsul venise prompt, dar și negativ, „cererea căzând în plină campanie electorală care ocupă mai mult ca de obicei personalul polițienesc”¹³. Cele trei localuri alese drept centre de distribuire a banilor erau „Ospătăria comunală”, aflată pe cheiul Dâmboviței, „lângă Azilul de noapte”, localul societății „Munca” de pe strada Cometei nr. 24 și localul Institutului de Domnișoare al S.O.N.F.R., din strada Principatele Unite nr. 63. În aceste localuri urmau să funcționeze trei comisii: una condusă de Elena Pherekyde, care trebuia să împartă suma de 13.000 lei, săracilor din societățile „Obolul”, „Orfanii mobilizaților” și „Cantinele Crucii Roșii”, toate aflate sub președinția sa. Cea de-a doua comisie, sub conducerea Sabinei Cantacuzino, președinta societății „Regina Elisabeta” și a Zoei Gr. Romniceanu, membră în C.C. al S.O.N.F.R. și președintă a societății „Pâinea zilnică” împărțea ajutoare, în valoare de 7.500 lei, săracilor și, mai ales, tuberculoșilor cu copii din societățile conduse de cele două doamne. În sfârșit, cea de-a treia comisie, ce-și va desfășura activitatea la Institutul de Domnișoare din strada Principatele Unite, era condusă de Esmeralda I. Manu, membră în C.C. al S.O.N.F.R. și președintă a societății „Tinerele Lucrătoare”, și de viitoarea președintă a Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române, Principesa Alexandrina Gr. Cantacuzino și avea sarcina de a împărți ajutoare, în valoare tot de 7.500 lei, săracilor de la „Pâinea zilnică” și „Famiile mobilizaților”, precum și tuberculoșilor și săracilor de la societatea „Tinerele Lucrătoare”¹⁴. Societatea „Amicii Orbilor” primea 2.000 lei, din care 1.200 lei erau împărțiți, în aceeași zi, săracilor acestei societăți, în localul

¹² *Ibidem*, f.6v.

¹³ *Ibidem*, f.12.

¹⁴ *Ibidem*, f.6v.

azilului „Amicii Orbilor” din Șoseaua Kiseleff, nr. 20¹⁵. Comisia distribuitoare, care semnează și procesul verbal și listele întocmite cu acest prilej, formată din Alexandrina Gr. Cantacuzino, Esmeralda I. Manu, Marie I. Pillat, Maria N. Păclianu, Pia Brătianu, dr. Emil Gheorghiu și Gh. Petrescu, hotărăște ca restul de 800 lei să ia două direcții: 300 lei mergeau către colonia de orbi din Vatra Luminoasă, iar 500 lei urmau să fie întrebuințați pentru plata combustibilului necesar pe timpul iernii, Institutului „Amicii Orbilor”¹⁶.

În scrisoarea de mulțumire adresată Reginei Maria de Alexandrina Gr. Cantacuzino, scrisoare care, însoțită de procesele verbale întocmite cu ocazia împărțirii regescului dar, urma să-i fie remisă Suveranei la Iași, se făceau ample referiri la solemnitatea ce însoțise întreaga acțiune. Începută cu o slujbă de pomenire a eroilor căzuți pe câmpul de luptă, ea a continuat cu „mișcătoare cuvântări” rostite de preoții Ilie Teodorescu și Negulescu și de Arhimandritul Iulius Scriban. „Atunci cu toții am fost cuprinși de o emoție adâncă simțind pentru prima oară după atâtea luni de despărțire, plutind d’asupra noastră inima Majestății Voastre venită ca un duh sfânt pentru alinarea atâtor suferințe. Câte lacrimi s’au vărsat în acea zi, binecuvântând pe Acea ce nu a uitat o clipă pe cei desmoșteniți”, spune Alexandrina Cantacuzino. Și adaugă: „Fiecărui sărac care a primit ajutoare, i s-a înscris pe cartea de identitate suma dată din darul Majestății Sale Regina Maria, ca să se știe cât au primit și de cine au fost ajutați”¹⁷. Nu avem certitudinea că scrisoarea i-a fost înmănată personal Reginei, dar în lucrarea sa autobiografică aceasta consemnează o întâlnire pe care a avut-o cu Alexandrina Cantacuzino, venită la Iași, pe 21 iunie/ 4 iulie 1918: „După masă a fost să mă vadă Didina Cantacuzino care venea din București. Am stat de vorbă o mulțime de vreme. În toate părțile e suferință, disperare, mizerie și durere”¹⁸. Această ultimă remarcă a Suveranei, pătrunsă de o imensă tristețe, care se citește printre rânduri, și de părerea de rău că nu a putut face mai mult pentru cei de dincolo de linia frontului, ne îndreptățește să credem că președinta S.O.N.F.R., îi va fi povestit despre bucuria pe care darul Reginei a adus-o în multe case, dar și despre alți mulți năpăstuiți cărora nu li se putuse da nimic.

Că este așa, ne-o dovedesc cele relatate de Lelia Candiano-Popescu, președinta filialei Prahova a S.O.N.F.R., în scrisoarea adresată Alexandrinei Cantacuzino la 25 iulie 1918. După ce arată că „Orașul întreg (Ploiești-n.n.), aduce laude și mulțumiri, Majestății Sale, Scumpei noastre Regine”, povestește ce i s-a întâmplat după împărțirea banilor proveniți din darul acesteia, pentru că mai erau mulți sărmani și mai ales văduve de război cu copii, ce așteptau, cu toții, să fie ajutați: „Ce groază a fost azi la mine în curte și pe stradă! Vai, m-am speriat și mi-am făcut dușmance, căci ele nu cred că eu nu mai am bani și că s’au dat tot ce să putea da”.

¹⁵ *Ibidem*, f.f.129-132.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*, f.4v.

¹⁸ Maria, Regina României, *op.cit.*, vol. III, București, 1936, p. 515.

Sigur că era imposibil, într-o țară cu puterile sleite de război, iar în teritoriul ocupat și de rechizițiile repetate făcute de nemți și de jafurile aliaților lor, bulgarii, să poți să acoperi toate lipsurile familiilor nevoiașe formând, practic, majoritatea populației, cu 200.000 de lei, deși suma era destul de mare. Consultând informațiile și cifrele oferite de documentele vremii, constatăm că, totuși, un număr destul de însemnat de locuitori din județele din sudul țării au beneficiat de sume modice – 20, 30 sau 40 lei –, din „Darul M.S. Reginei Maria”, distribuit pe parcursul lunilor iunie, iulie și august 1918.

Așa de pildă, în județul Argeș – orașul Pitești și plasa Pitești –, 111 familii au beneficiat de ajutoare în valoare de 3.000 lei, urmând ca restul de 5.000 lei, depuși spre păstrare Directorului Băncii Naționale, sucursala Pitești, să fie împărțiți, cât mai curând locuitorilor din plășile Costești, Teiu, Bălcești, Argeș și Șuici, ca și celor din orașul Curtea de Argeș¹⁹. Distribuirea ajutoarelor în Pitești s-a consumat în ziua de 1 august 1918²⁰, în prezența delegatelor S.O.N.F.R., Fanny Derussi și Elena A. Golescu și a notabilităților locale. Solemnitatea s-a desfășurat în parcul orașului, după ce la „Catedrala Sf. Gheorghe”, la orele 10.00, a fost oficiat un parastas pentru pomenirea ostașilor morți, originari din această zonă.

În județul Brăila, pe parcursul lunii august 1918, 200 de persoane au primit ajutoare²¹, iar în orașele Buzău și Mizil, precum și în județul Buzău, în zilele de 26 și 27 iulie 1918, 5.810 lei au fost împărțiți numai familiilor sărace ale mobilizaților²². În județul Dolj, din procesul verbal întocmit la 10 august 1918, ca și din listele ce-l însoțesc reiese că, 2.400 lei fuseseră distribuiți în orașul Craiova, în prezența delegatelor C.C. al S.O.N.F.R., Alexandrina Gr. Cantacuzino și Elena G. Seulescu, iar 7.600 lei, locuitorilor nevoiași din județ²³. Se pare însă, că aici s-a revenit asupra unor sume distribuite ca ajutoare din „Darul Reginei Maria”, întrucât, după mai bine de un an, la 27 august 1919, prefectul județului Dolj, Al. Crăsnaru, îi remite Alexandrinei Cantacuzino suma de 1.245 lei „rămasă nedistribuită din fondul de 10.000 lei donați de M.S.Regina pentru săracii din județul Dolj”²⁴.

Continuând enumerarea județelor și localităților în care s-au distribuit ajutoare, remarcăm că, în județul Ialomița – în orașul Călărași și județul respectiv –, fuseseră ajutate, dintr-o sumă relativ mică – 8.000 lei, 300 de familii – câte 20-30 lei de familie²⁵. Din procesul verbal întocmit de comisia constituită în județul Prahova, din care făcuseră parte, ca delegate ale C.C. al S.O.N.F.R., Alexandrina Cantacuzino și Zeta Manu, aflăm că, în ziua de 26 iulie 1918, după oficierea serviciului religios pentru ostașii morți pe câmpul de luptă, de către preotul Burada,

¹⁹ A.N.I.C., Fond S.O.N.F.R., dos. 23, f.13.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*, f.18-23.

²² *Ibidem*, f.104-107.

²³ *Ibidem*, f.110-120.

²⁴ *Ibidem*, f.14.

²⁵ *Ibidem*, f.123-124.

în Catedrala Sf. Petru și Pavel și după discursurile oficialităților, din suma de 8.580 lei primiseră ajutoare 307 familii din orașul Ploiești, urmând ca restul de 1.420 lei să fie folosiți pentru ajutorarea orfanilor din orașele Văleni de Munte și Urlați²⁶. Aflăm, de asemenea, că în Rm. Sărat au primit bani 216 familii²⁷, că celor 300 familii sărace din orașul Caracal și județul Romanați li s-au împărțit, în ziua de 9 august 1918, 8.000 lei²⁸ și că în orașul Focșani și județul Putna, 146 de familii nevoiașe au primit, pe 4 august 1918, ajutor²⁹ din donația făcută de Regina Maria, din cei 10.000 lei ce fuseseră destinați acestui județ rămânând suma de 5.220 lei, „încredințată directorului Băncii Naționale (sucursala locală – n.n.) urmând a fi împărțită în județ și în oraș în viitorul apropiat”³⁰.

Distribuirea ajutoarelor din darul făcut de M.S. Regina Maria, în județul Teleorman, atât locuitorilor din orașele Turnu Măgurele, Roșiorii de Vede și Alexandria, cât și celor din comunele județului, s-a derulat în intervalul august-noiembrie 1918, 220 lei din suma totală de 10.000 lei fiind împărțiți „celor 11 familii sărace din orașul Odobești refugiate în Tr. Măgurele”³¹. În zilele de 1 și 15 august 1918 s-au împărțit ajutoare și în orașul Rm. Vâlcea și în comunele județului Vâlcea³², iar în orașul Giurgiu, unde delegate din partea C.C. al S.O.N.F.R. fuseseră Zetta Manu și Lily Fălcoianu, 267 de localnici beneficiaseră de 5.000 de lei din donația Reginei, urmând ca restul banilor din cei 10.000 lei, dați spre păstrare prefectului C. Rădulescu, să fie împărțiți ulterior.

Și dacă avem curiozitatea să ne uităm, cu atenție, pe unul din tabelele care poartă ștampila „din Darul M.S. Regina Maria. Mai 1918” și cuprinde numele unor locuitori din comunele plășii Argeșel, județul Vlașca, locuitori care au primit sume de bani datorită generozității Suveranei, constatăm că în dreptul numelui „fimeii sărace”, la rubrica „no. copiilor” sunt trecute cifre cuprinse între trei și șapte, iar la „observații”, mențiunea „soțul mobilizat”, sau „mort în lagărul București” sau „bărbatul mort în război”³³. Din această perspectivă, gestul Reginei Maria, care cunoscuse, pe frontul din Moldova, prin propria-i experiență, ororile războiului, ne apare ca unul salvator pentru acești umili dezmoșteniți ai soartei, care chiar erau ai nimănui, lipsiți de cel mai modest mijloc de subzistență.

²⁶ *Ibidem*, f.176.

²⁷ *Ibidem*, f.207-210.

²⁸ *Ibidem*, f.211-212.

²⁹ *Ibidem*, f.213-222.

³⁰ *Ibidem*, f.202-206.

³¹ *Ibidem*, f.223-261.

³² *Ibidem*, f.261-264.

³³ *Ibidem*, f.271r,v.

**UN EPISODE INCONNU DU TEMPS DE LA PREMIERE GUERRE
MONDIALE: «LE DON DE S.M. LA REINE MARIE. MAI 1918»**

- Résumé -

La présente étude, qui a comme fondement un lot de documents d'archives peu connu jusqu'à présent, relève un épisode inconnu du temps de la Première guerre mondiale qui prouve, une fois de plus, la générosité et le soin de la Reine Marie en ce qui concerne le sort de ses soumis, plus précisément de ceux de la catégorie des malheureux et des opprimés par le sort de la vie, pour qui la guerre et l'occupation ennemie les a jeté dans les bras du désespoir: veuves pauvres et avec beaucoup d'enfants, les orphelins de guerre, les familles de ceux mobilisés encore et se trouvent sur le front.

L'épisode a eu lieu pendant les mois de mai- août 1918 et consiste dans un don de 200.000 lei, des fonds personnels, qu'a fait la Reine Marie de la Roumanie, essayant ainsi de venir à l'aide des catégories sociales mentionnées, qui se trouvaient dans les territoires occupés – les départements du sud du pays. La somme a été donné par la Souveraine à la Société Orthodoxe Nationale des Femmes Roumaines qui s'est occupé de la diffusion par départements et a supervisé la distribution de l'argent.

L'auteur présente, en détail, la rigueur concernant l'organisation de toute l'action, fait spécifique pour l'activité de cette société dans les œuvres charitables. On présente la modalité des distributions, des manifestations qui on eu lieu à l'occasion de la distribution des sommes d'argent du don royal, dans chaque ville et département.